

Nr 11

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om försäljning av obeskattade varor på tullflygplats jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 16 december 1960 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 11, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om försäljning av obeskattade varor på tullflygplats.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen föreslås, att butiker för skattefri försäljning till flygpassagerare — s. k. tax-free shops av samma typ som nu förekommer på ett flertal större flygplatser i utlandet — skall få inrättas på svenska flygplatser med internationell trafik. Försäljningen förutsättes tills vidare endast omfatta tobaksvaror och rusdrycker samt gälla resande till utomnordiska länder.

Det ovannämnda *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning om försäljning av obeskattade varor på tullflygplats

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Utan hinder av eljest gällande bestämmelser rörande försäljning och annat förfogande samt tull och skatt må obeskattade varor, i den mån Kungl. Maj:t därom förordnar, på tullflygplats försäljas från särskild butik till flygpassagerare som avreser till utlandet.

2 §.

Med obeskattade varor förstås i denna förordning till riket inkomna varor, som äro oförtullade, samt andra varor vilka anmälts till utförsel under anspråk på därav betingad befrielse från eller återbäring av tull eller skatt.

3 §.

Varor, som intagits för försäljning enligt 1 § i därför avsedd butik, skola, vid tillämpning av bestämmelser angående skatt å sådana varor, anses vara sålda för export och utförda ur riket.

4 §.

Den som erhållit rätt att sälja obeskattade varor enligt denna förordning, så ock köpare av sådana varor är skyldig underkasta sig de föreskrifter generaltullstyrelsen finner erforderliga för erhållande av en betryggande kontroll.

Denna förordning träder i kraft å dag som Kungl. Maj:t bestämmer. Förordningens bestämmelser skola äga giltighet redan före ikraftträdandet med avseende på åtgärder, som erfordras för tillämpningen därefter.

Till utskottet har hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 544 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 645 av herr *Rimmerfors m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 11 om försäljning av obeskattade varor (tobaksvaror och rusdrycker) på tullflygplats»; samt

2) motionen II: 646 av herr *Carlsson* i Stockholm *m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 11 angående försäljning av obeskattade varor på tullflygplats».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 645 och II: 646.

Rörande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Framställningarna från luftfartsstyrelsen och SAS, s. 3—4.

Yttrandena, s. 4—9.

Departementschefen, s. 9—10.

Av innehållet i de föreliggande motionerna må här återges följande.

I de likalydande *motionerna I: 544* och *II: 645* anföres bl. a., att propositionsförslaget innebär ett onödigt tillmötesgående i skattefrihetens tecken. Medan starka krafter är i verksamhet för att avskaffa skattefriheten ombord på flygplan och båtar bör rimligen inte en utvidgning av dylik verksamhet ske på flygplatserna. Det förefaller ur principiell synpunkt stötande att staten avstår från sin beskattningsrätt just när det gäller umbärliga

varor, sådana som rusdrycker och tobak, medan nödvändighetsartiklar beskattas i vanlig ordning.

En allmän tendens till reaktion mot den alltför intima sammankopplingen av alkohol och trafik kan märkas världen över. Den har givetvis i första hand inriktats på flygpersonalens nykterhetstillstånd. Där har kravet på den flygande personalens nykterhet lett till skärpta bestämmelser. Om dessa bestämmelser kommer att utformas i anslutning till den moderna alkoholforskningens rön, torde flygpersonalen härefter böra åläggas praktiskt taget absolutism i fråga om alkoholförtäring. Man har på danskt håll uppmärksammat det ansvar som restauratörerna på flygplatserna har i fråga om flygpersonalens alkoholvanor. Detsamma gäller givetvis de ansvariga försäljarna i flygplatsernas spritbutiker. Med tanke på den svenska flygpersonalens erkänt höga standard torde dock denna synpunkt icke behöva vara avgörande för bedömande av den fråga som nu föreligger.

Redan nu innebär spritförsäljningen ombord på flygplanen en viss osäkerhetsfaktor. Utöver den sprit som utskänkes i planen utnyttjar ett påtagligt stort antal av passagerarna möjligheten att inköpa skattefritt sprit av flygvärdinnorna. Åtskilliga försöker vid framkomsten till bestämmelseorten smuggla in större kvantiteter än man har rätt till, andra anser sig tvungna att för undvikande av tullsvårigheter förtära det mesta möjliga under flygresan. Detta kan leda till rätt stora vanskligheter, när det gäller den hänsyn till medpassagerarna och den vakenhet, som man har rätt att kräva av en flygpassagerare i händelse av ett olyckstillbud.

I propositionen föreslås att endast resenärer till utomnordiska länder skall få rätt att inköpa dessa obegränsade kvantiteter rusdrycker. Formuleringen ger emellertid vid handen att såväl luftfartsstyrelsen som finansministern varit inne på tanken att vid något senare tillfälle ta bort denna inskränkning och låta alla flygpassagerare köpa fritt. Man synes på grund därav kunna räkna med att beslutet i verkligheten kommer att innefatta hela resandetrafiken i en mycket snar framtid. Då utvecklingen uppenbarligen måste gå i motsatt riktning, nämligen mot största möjliga eliminering av spritriskerna i samband med all slags trafik och därvid enkannerligen flyget, vore det hedrande för Sverige att avstå från denna affärsverksamhet på flygplatserna. I stället borde de planerade butiksutrymmena på de fyra aktuella flygplatserna utnyttjas för sådan försäljning av typiska svenska produkter, som i ökad omfattning kunde bringa den internationella resandeströmmen i kontakt med svensk industri och svenskt konsthantverk.

Till stöd för avslagsyrkandet i *motionen II: 646* anföres i huvudsak följande. Departementschefen framhåller bl. a. att försäljning av obeskattade varor förekommer vid de flesta flyghamnar i utlandet, och luftfartsstyrelsen anför, att sådan försäljning skulle medföra ökade inkomster för flyghamnarna och att det skulle innebära en fördel om försäljningen i huvudsak kunde klaras av redan på flygplatserna. Motionärerna framhåller för sin del, att resenärer destinerade till svenska flygplatser säkert inte i någon

mera betydande omfattning torde ändra sina router därför att våra flygplatser i ett eller annat avseende erbjuder sämre service än andra länders. Det är vidare inte styrkt, att försäljningsverksamheten skulle få en sådan omfattning, att den kan förutsättas lämna något mera betydande överskott. Vad slutligen beträffar den förmodade svårigheten att hinna med försäljningen ombord anser motionärerna, att denna ur servicesynpunkt inte spelar så stor roll att någon större hänsyn härtill förtjänar tagas.

Även om man bortser från det försämrade konkurrensläge, som den reguljära detaljhandeln försattes i genom den föreslagna skattefria försäljningen vid våra större flyghamnar, måste det ur statsmakternas synpunkt vara ett intresse, att de av dessa beslutade varuskatterna uttages vid all försäljning. Även ur rättvisesynpunkt är det otillfredsställande att de personer som har tillfälle att göra inköp på trafikflygplatser härigenom skall undslippa den varubeskattning som andra konsumenter måste erlægga vid köp i den reguljära detaljhandeln.

Utskottet

Med anledning av framställningar från luftfartsstyrelsen och Scandinavian Airlines System (SAS) föreslås i propositionen att särskilda butiker för försäljning till flygpassagerare av obeskattade varor, s. k. tax-free shops, skall få inrättas på Arlanda, Bromma, Bulltofta och Torslanda flygplatser. Försäljningen avses tills vidare endast skola omfatta tobaksvaror och rusdrycker samt gälla trafikanter till utomnordiska länder. Rätten att driva butikerna föreslås skola tillkomma SAS.

I de förevarande motionerna har hemställts om avslag på förslaget i propositionen. Till stöd för avslagsyrkandena har åberopats att förslaget är otillfredsställande ur nykterhets- och beskattningssynpunkt.

Utskottet vill till en början erinra om att butiker av ifrågavarande slag numera förekommer på det stora flertalet internationella flygplatser, däribland på Kastrup i Köpenhamn, samt att försäljning av obeskattade tobaksvaror och rusdrycker även sker ombord på flygplan i utrikes trafik.

De remissinstanser, som i första hand representerar de fiskala intressena, nämligen generaltullstyrelsen och kontrollstyrelsen, har ansett att inrättandet av tax-free shops på de större svenska flygplatserna inte skulle medföra några olägenheter och har därför tillstyrkt förslaget. Med anledning av vad som anförts i motionerna vill utskottet framhålla, att några betänkligheter ur konkurrens-, beskattnings- och nykterhetssynpunkt näppeligen kan riktas mot etablerandet av butiker för skattefria försäljning av ett så begränsat varusortiment, som det här är fråga om. De utlandspassagerare vilka nu gör sina inköp av skattefria tobaksvaror och rusdrycker ombord på flygplanen eller i tax-free shops på utländska flygplatser förmodas, om propositionsförslaget genomföres, i stället komma att förlägga en del av dessa inköp till butikerna på de större flygplatserna i Sverige. Härigenom åstad-

kommes en begränsning i den för flygpersonalen tidskrävande och för passagerarna besvärande försäljningen ombord på flygplanen. Så länge försäljning av obeskattade rusdrycker förekommer ombord på flygplanen och i butiker på utländska flygplatser är det inte heller sannolikt, att man genom att avstå från inrättandet av tax-free shops på svenska flygplatser skulle vinna några fördelar i nykterhetspolitiskt hänseende. De invändningar, som motionärerna riktat mot förslaget, finner utskottet därför inte bärande.

Av anförda skäl och då inrättandet av tax-free shops får anses vara till fördel ur servicesynpunkt tillstyrker utskottet propositionsförslaget. Utskottet anser emellertid, att skattefri försäljning endast bör ske till passagerare, som avreser till utomnordiska länder. Därvid har utskottet utgått ifrån att övriga nordiska länder kommer att medge skattefri försäljning endast till sådana passagerare.

Utskottets ställningstagande till förslaget i propositionen innebär, att utskottet avstyrker bifall till yrkandena i de likalydande motionerna I: 544 och II:645 samt i motionen II: 646.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 11 och med avslag å de likalydande motionerna I: 544 av herr Bengtson m. fl. och II: 645 av herr Rimmerfors m. fl. samt motionen II: 646 av herr Carlsson i Stockholm m. fl. — antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om försäljning av obeskattade varor på tullflygplats; samt

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 544 av herr Bengtson m. fl. och II: 645 av herr Rimmerfors m. fl., ävensom

2) motionen II: 646 av herr Carlsson i Stockholm m. fl., måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 2 mars 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Jansson, fröken Ranmark, herrar Söderquist, Oscar Carlsson, Kronstrand, Torsten Mattsson och Gustaf Henry Hansson*; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard*, Kollberg, Nilsson i Svalöv, Vigelsbo, Engkvist, Andersson i Essvik, Kristenson i Göteborg, Rydén* och Björkman*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Söderquist*, *Kronstrand* och *Engkvist*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Med anledning — — — (= utskottet s. 4 rad 17 uppifrån — rad 17 nedifrån) — — — och beskattningssynpunkt.

Enligt utskottets mening kan det ur nykterhetssynpunkt starkt ifrågasättas om försäljning av alkoholhaltiga drycker i samband med flygresor överhuvudtaget bör förekomma. Utan att här ta ställning till hela denna fråga motsätter sig utskottet dock den utvidgning av denna försäljning, som bifall till föreliggande proposition skulle medföra.

Härutöver vill utskottet framhålla att inrättandet av de föreslagna »tax-free shops» skulle komma att öka de nackdelar i konkurrenshänseende för den reguljära handeln, som den redan nu förekommande skattefria försäljningen av vissa varor i samband med flyg-, båt- och färjresor åstadkommer.

Genom ett beslut att inrätta dessa försäljningsställen skulle statsmakterna dessutom själva medverka till att en ökad kvantitet varor försäljes utan uttag av åsatt varuskatt.

Bortsett från de ovan angivna nackdelarna innebär enligt utskottets mening den föreslagna försäljningen i viss mån en orättvisa så till vida, att vissa personers möjlighet ökas att undslippa den varuskatt som de måste erlagga, vilka helt är hänvisade till köp i den reguljära handeln.

Utskottets ställningstagande innebär, att utskottet tillstyrker bifall till motionerna I: 544 och II: 645 samt motionen II: 646.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 544 av herr Bengtson m. fl. och II: 645 av herr Rimmerfors m. fl. samt till motionen II: 646 av herr Carlsson i Stockholm m. fl., måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 11.